

แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้

Guidelines for Developing Products of the Wat Sai Community to be able to Generate Income at a Level of Self-Sufficiency

◆ ชยาวัด เกียรติกมลมาลย์

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยดุสิตธานี

Chayawat Kiatkamonmarn

Lecturer, Department of Business administration, Dusit Thani College,

Email: chayawat.ki@dtc.ac.th

◆ สุรเกียรติ ฐาตาวัดนาวิทย์

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยดุสิตธานี

Surakiat Tadawattanawit

Lecturer, Department of Business administration, Dusit Thani College,

Email: surakiat.ta@dtc.ac.th

Received: March 15, 2022; Revised: June 26, 2022; Accepted: July 29, 2022

Abstract

The objectives of this research are to study the current state of operations of the Wat Sai Protection Club and to study the guidelines for the development of both existing products and new products of the Wat Sai community to be able to generate income at a sustainable level of self-reliance. The research tool were interview form and questionnaire. Research samples include those involved in the Wat Sai community development include 7 people in the Sai temple community, 1 Wat Sai temple representative, 7 higher education institutions representatives, and 84 participants in the project to promote knowledge and skills for product development, which were students, parents, teachers and people in the Wat Sai community area. Data were analyzed by content analysis and descriptive statistical analysis.

The findings are summarized as follows.

1. The results of a study on the current state of operations of the Sai Temple Protection Club to the way that Wat Sai community to create a community that can be self-reliant were found that the Wat Sai community, led by the Wat Sai Protection Club, had a clear idea to develop the Wat Sai community to be a self-reliant enterprise by developing from the

knowledge and skills that have been transferred within the community from those who know the knowledge and experiences then developed into products. In the initial stage, there will be products in the herbal product group, such as soap, bath soap, shampoo, hair conditioner, borneol, inhaler, balm and handwashing spray, etc. the research team has helped initially include developing a brand and packaging for use in the name of "Watsai" which the Wat Sai community has applied to other products in the community as well. In addition, people in the community have developed a channel that can be used to publicize the training on various topics via Facebook pages: Wat Sai Bang Khlo as a channel to promote products for sale as well. However, the research team also found issues that the community and the research team agreed on that should be developed, namely the marketing and sales dimensions that should be promoted in the use of social media as a primary marketing tool. Moreover, there are proposals to improve the brand to suit a wider group of customers.

2. The results of the study of guidelines for the development of both existing products and new products of Wat Sai community to be able to generate income at a level that is self-reliant and sustainable. It was found that all stakeholders have proposed to organize activities to promote knowledge and skills that can be used to generate income for people in the community. To apply the knowledge gained to develop existing products or new products to have a variety and create added value. The research team has organized a project to promote professional skills for people in the community. by using the area of Wat Sai School as a basis for organizing activities in the form of a project to promote knowledge and skills for product development, 6 sessions, with a total of 84 participants. The results of the satisfaction analysis of the participants found that the overall satisfaction with the activities was at the highest level ($\bar{x} = 4.34$). When considering each aspect, it was found that the aspect that participants were most satisfied with. The aspects of applying knowledge ($\bar{x} = 4.48$), followed by place and time ($\bar{x} = 4.35$), and knowledge providers ($\bar{x} = 4.30$), respectively.

Keywords: Community product Development, Community income generation, Self-reliant community

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานของชมรมพิทักษ์วัดไทรและศึกษาแนวทางในการพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมและผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ตัวอย่างวิจัยประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนวัดไทร ได้แก่ คนในชุมชนวัดไทร จำนวน 7 คน ตัวแทนวัดไทร 1 คน ตัวแทนสถาบันอุดมศึกษา 7 คน และผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และคนในพื้นที่ชุมชนวัดไทร จำนวน 84 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานของชมรมพิทักษ์วัดไทร ถึงแนวทางที่ทางวัดไทรต้องการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ พบว่า ทางชุมชนวัดไทรนำโดยชมรมพิทักษ์วัดไทรมีแนวคิดที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชนวัดไทรให้มีลักษณะของความเป็นวิสาหกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับการถ่ายทอดกันภายในชุมชนจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จากนั้นจึงพัฒนาขึ้นเป็นผลิตภัณฑ์ โดยในระยะเริ่มแรกจะมีผลิตภัณฑ์ในกลุ่มของผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น สบู่ น้ำอบ แชมพู ครีมนวดผม พิมเสนน้ำ ยาต้ม ยาหม่อง และสเปรย์ล้างมือ เป็นต้น สิ่งที่ทางคณะวิจัยได้ให้การช่วยเหลือเบื้องต้น ได้แก่ การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับการจำหน่ายในนามของ “Watsai” ซึ่งทางชุมชนวัดไทรได้นำไปใช้กับผลิตภัณฑ์ตัวอื่นๆ ของชุมชนด้วย นอกจากนี้คนในชุมชนยังได้พัฒนาช่องทางที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การจัดการอบรมในหัวข้อต่างๆ ผ่าน Facebook pages: วัดไทร บางโคล่ มาเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายอีกด้วย อย่างไรก็ตามคณะวิจัยยังพบเห็นประเด็นที่ทางชุมชนและคณะวิจัยเห็นพ้องกันในเรื่องที่ควรได้รับการพัฒนา คือ มิติด้านการตลาดและการขายที่ควรมีการส่งเสริมเรื่องของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (social media) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดเบื้องต้นและมีข้อเสนอให้มีการปรับปรุงตราสินค้าให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม และผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมเสนอให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการที่จะสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความหลากหลาย และสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งทางคณะวิจัยได้จัดโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับคนในชุมชน โดยใช้พื้นที่ของโรงเรียนวัดไทรเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรม ในรูปแบบของโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 84 คน ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่า ด้านที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจมากที่สุด คือด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือด้านสถานที่และระยะเวลา ($\bar{X} = 4.35$) และ ด้านผู้ให้ความรู้ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน, การสร้างรายได้ชุมชน, ชุมชนพึ่งตนเอง

บทนำ

วัดไทรเป็นวัดราษฎร์ที่ตั้งอยู่เลขที่ 635 ซอยประตู 1 แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่ มีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งของอาคารเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดไทร มีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ ภายในวัดไทรได้มีการจัดตั้งชมรมพิทักษ์วัดไทรที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านบริเวณโดยรอบวัดไทรและบริเวณใกล้เคียงเพื่อที่จะร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาวัดไทรในทิศทางของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ลดความเป็นพุทธพาณิชย์ และลดการมีกิจกรรมใด ๆ ที่ส่งเสริมการแสวงหารายได้ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น การเปิดตลาดนัด หรือที่จอดรถ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมพิทักษ์วัดไทร คือ 1) เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสามัคคี 2) เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน 3) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาววัดไทรให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ประชาชน 4) เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลใด ๆ นำทรัพย์สิน สิ่งปลูกสร้างและที่ดินของวัดไปดำเนินการใด ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ 5) เพื่อป้องกันพระสงฆ์ สามเณรในวัดไทรและประชาชน ที่จะทำความเสื่อมเสียและเสื่อมศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ภายใต้วัตถุประสงค์ดังกล่าวชมรมพิทักษ์วัดไทรได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองหลายกิจกรรม ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ 2) เชิญชวนประชาชนเข้าวัดโดยจัดกิจกรรมโครงการครอบครัวรักษาศีลห้า 3) ร่วมพัฒนาบริเวณวัดให้มีความสะอาดและร่มรื่น 4) กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ 5) จัดสอนภาษาอังกฤษฟรีให้กับเด็กและผู้ใหญ่ และ 6) จัดสอนวิชาชีพต่าง ๆ (Watsai, 2014)

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางชมรมพิทักษ์วัดไทรได้จัดขึ้นล้วนแต่มีเป้าหมายหลักคือการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน เช่น กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมเชิญชวนประชาชนเข้าวัด กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นการดึงให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกันภายในบริเวณวัด จากนั้นจึงพัฒนาต่อยอดกิจกรรมสู่การเสริมสร้างความรู้ทั้งในส่วนของภาษาอังกฤษ และการจัดสอนวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ หนึ่งในกิจกรรมของชมรมพิทักษ์วัดไทรที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดจนเกิดคุณค่ากับชุมชนโดยตรง คือ กิจกรรมการจัดสอนวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีตั้งแต่การสอนด้านการทำอาหาร ขนมและเครื่องดื่ม ไปจนถึงผลิตภัณฑ์ของใช้ เช่น ยาหม่อง สบู่ แชมพู เป็นต้น ในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้ที่มาให้ความรู้กับชุมชนมีทั้งสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมไปถึงปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนเอง กิจกรรมนี้ได้มีการพัฒนาต่อยอดไปจนถึงขั้นของการสร้างผลิตภัณฑ์ที่ออกจำหน่ายจริง ได้แก่ สบู่ และยาหม่องสมุนไพร โดยให้คนในชุมชนมาเป็นผู้ดำเนินงานในทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน (Volunteer Bank, 2010)

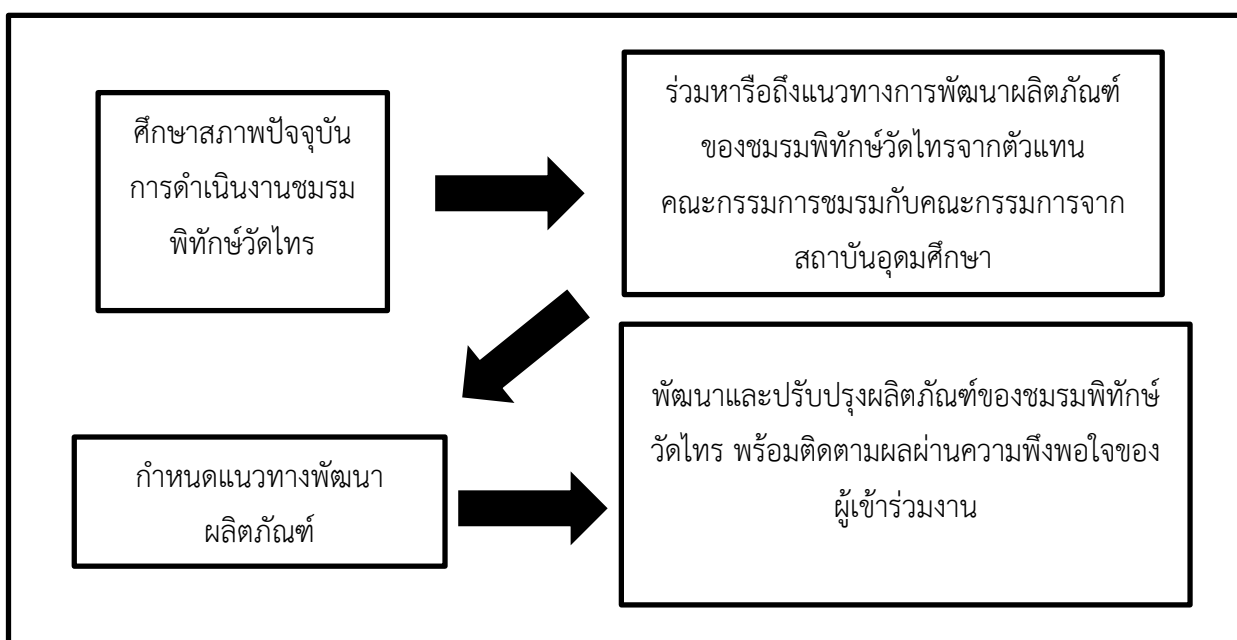
อย่างไรก็ตาม ชมรมพิทักษ์วัดไทรภายใต้คำปรึกษาของเจ้าอาวาสวัดไทร ยังคงต้องการการส่งเสริมในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มผู้สนใจทั้งจากในชุมชนและบุคคลภายนอกมีจำนวนคนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมนี้ให้มากขึ้น ความต้องการในการพัฒนาตัวบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายแล้ว และเตรียมที่จะพัฒนาเพื่อการจำหน่ายให้มีความสวยงาม ดึงดูดกลุ่มลูกค้ามากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมในด้านอื่น ๆ เพื่อที่จะพัฒนาให้ชมรมพิทักษ์วัดไทรได้พัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Sangayotin (2020) ที่ระบุว่า แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจำเป็นจะต้องมีเรื่องของความรู้และทักษะที่สำคัญ เน้นการสนับสนุนเครือข่ายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพในการผลิต

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาและถ่ายทอดกระบวนการในการเสริมสร้างขีดความสามารถให้ชุมชนวัดไทรให้สามารถพึ่งตนเองและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนทั้งในส่วนของผลิตภัณฑ์ของใช้และผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร ผ่านความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มลูกค้า และด้านการส่งเสริมการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพเพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนบริเวณวัดไทรให้มีความเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานของชมรมพิทักษ์วัดไทรเกี่ยวกับแนวทางที่ทางวัดไทรต้องการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้
2. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม และผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการพัฒนาชุมชน

Community Development Department (2016) ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ.2560-2564 โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2564 จากแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้มีการกำหนดพันธกิจไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบกลไกการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การพึ่งตนเอง 2) พัฒนาการบริหารจัดการชุมชนให้พึ่งตนเองได้ 3) สร้างระบบกลไกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) พัฒนาองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง และบุคลากรมีอุดมการณ์ในงานพัฒนาชุมชนและเชี่ยวชาญในการทำงานเชิงบูรณาการ จะเห็นได้ว่าหลักการสำคัญของการพัฒนาชุมชนจะเริ่มต้นจากการศึกษากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (stakeholder) ของชุมชน จากนั้นจึงนำมากำหนดแผนการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยเหตุนี้การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษา สภาพทั่วไปของชุมชนจากชุมชนก่อนเพื่อทำความเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนก่อนที่จะนำมาพัฒนาโครงการบริการวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยการพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังที่ United Nations (2009) มีแนวคิดการวัดคุณภาพชีวิต หรือความอยู่ดีมีสุขว่าไม่ควรเน้นในการให้ความสำคัญในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว เช่น เน้นรายได้หรือผลผลิต เป็นต้น แต่ควรวัดด้วยตัวชี้วัดทางสังคมที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนามนุษย์ที่ควรประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การมีชีวิตที่ยืนยาว ความรู้ และมาตรฐานความเป็นอยู่ จากแนวคิดการพัฒนาชุมชนทางคณะวิจัยจึงได้ออกแบบการวิจัยให้มีการเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งคนในชมรมพิทักษ์วัดไทร วัดไทร คนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (Community Enterprise Promotion Act, B.E. 2548. , 2005) โดยสามารถกล่าวสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนคือการประกอบการเพื่อจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนทางสังคม ไม่ได้มีความหมายเพียงเงินเท่านั้น ยังหมายรวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่รื้อรัดผู้คนให้อยู่รวมกันเป็นชุมชน เป็นพื้นที่ที่ไว้วางใจกัน) (Office of the Council of State., 2005) จากแนวคิดเรื่องวิสาหกิจชุมชนจะเห็นได้ว่าทุนทางสังคมด้านความรู้ ภูมิปัญญา และผลผลิตที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง งานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่พัฒนาองค์ความรู้ให้กับคนในชุมชนโดยอิงกับลักษณะของชุมชนและความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก

แนวคิดเรื่องของการบริการวิชาการ

Office for Accreditation and Quality Assessment (2007) ได้ให้ความหมายของการบริการวิชาการไว้ว่า การที่สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทเป็นที่พึ่งของชุมชนหรือแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ หรือทำหน้าที่ใด ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนในด้านวิชาการหรือการพัฒนาความรู้ ตลอดจนการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ประเทศชาติและนานาชาติ เป็นได้ทั้งรูปแบบของการบริการที่มีค่าตอบแทนและการบริการแบบให้เปล่า โดยมีการนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาหรือบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน หรือการวิจัย จากความหมายของการบริการวิชาการจะเห็นได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้องค์ความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมบริการเป็นหน่วยของการผลิตสร้างความรู้สำหรับถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน จนสามารถนำไปต่อยอดสร้างรายได้เสริมให้กับตนเองและครอบครัวได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Phattaraphanpee (2021) ได้ศึกษาการพัฒนากลุ่มอาชีพชุมชนต้นแบบในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มอาชีพชุมชนยังคงมีอยู่และมีความโดดเด่นทางภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านเศรษฐกิจเกษตรกรรม เช่น กลุ่มอาชีพทำประมงน้ำจืด สวนเกษตรพอเพียง กลุ่มทำอาชีพเห็ดเหี่ยวไผ่และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ด ด้านศิลปกรรม เช่น กลุ่มอาชีพละครชาตรี ด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพทำปลาสดเค็มแดดเดียว กลุ่มอาชีพผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ ด้านโภชนาการ เช่น กลุ่มอาชีพทำอาหารไทยพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพทำอาหารหวานพื้นบ้าน กลุ่มอาชีพทำผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านแปรรูป และเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า การมีแหล่งน้ำที่มากพอสำหรับทำเกษตรกรรมดั้งเดิมของกลุ่มอาชีพชุมชนและกลุ่มอาชีพชุมชนมีผู้นำกลุ่มที่มีทักษะและประสบการณ์ มีแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสมาชิกให้ความสนับสนุนและให้ความร่วมมือมีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมของกลุ่ม อีกทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่แน่นอน มีเวทีถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้กับคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความสนใจในการรับช่วงต่อกลุ่มอาชีพชุมชน

Sangayotin (2020) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน พบว่า 1) Factor condition มุ่งเน้นการให้ความรู้และทักษะที่สำคัญ สนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต 2) Demand condition เน้นการวิเคราะห์ความต้องการลูกค้า เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ มีระบบการติดตามความพึงพอใจของผู้บริโภคเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้น 3) Related & support industry เน้นการสนับสนุนเครือข่ายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพในการผลิต สร้างความร่วมมือในระบบนิเวศทางธุรกิจ 4) Firm strategy, Structure and rival ส่งเสริมการทำการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์ 5) The role of government เน้นการสนับสนุน

ส่งเสริมช่องทางการค้าเพื่อให้เกิดรายได้ที่ต่อเนื่อง 6) Chance ให้มีความสำคัญกับโอกาสในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพ การพัฒนาสินค้าให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ และการนำมุมมอง Outside-In เข้ามาช่วยพัฒนา จะพบความแตกต่างในแนวคิดเชิงรุกสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาความยั่งยืนให้กับวิสาหกิจชุมชนได้ ซึ่งจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีแนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของ Sangayotin (2020) ในขั้นตอนของการให้ความรู้และทักษะที่สำคัญมาประยุกต์ในการศึกษาครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก คือ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนวัดไทร ได้แก่ ผู้แทนชมรมพิทักษ์วัดไทร เจ้าอาวาส คนในชุมชนที่ร่วมกิจกรรม และ 2) ผู้เข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 84 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะคนที่เข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์

การดำเนินศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งส่วนของ วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีการดำเนินการ
1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานของชุมชนวัดไทร	- เข้าหารือกับผู้มีส่วนร่วมกับวัดไทร ได้แก่ ผู้แทนชมรมพิทักษ์วัดไทร เจ้าอาวาส อาจารย์วิทยาลัยดุสิตธานี คนในชุมชนที่ร่วมกิจกรรม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงาน
2 ร่วมหารือถึงแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชมรมพิทักษ์วัดไทร	- ร่วมหารือแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้สู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ จากผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย
3. กำหนดแนวทาง พัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของชมรมพิทักษ์วัดไทร	- ชมรมพิทักษ์วัดไทร คนในชุมชนที่เข้าอบรม และตัวแทนจากวิทยาลัยร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการติดตามผลด้านความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานของชุมชนวัดไทร

ชุมชนวัดไทรมีการดำเนินงานในลักษณะของการใช้ทักษะความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของวัดไทร ผ่านกิจกรรมบริการวิชาการทั้งจากสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน รวมไปถึงคนในชุมชนที่แบ่งปันความรู้และทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ คณะวิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งจาก ผู้แทนชมรมพิทักษ์วัดไทร

เจ้าอาวาส อาจารย์วิทยาลัยดุสิตธานี คนในชุมชนที่ร่วมกิจกรรม ในสภาพการดำเนินงานของวัดไทร เป็นจำนวน 2 ครั้ง โดยมีประเด็นที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน ข้อมูลด้านการบริหาร ด้านแรงงานและบุคลากร ด้านการตลาดและการขาย ด้านการบริการ ด้านการจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิต และปัจจัยการผลิต ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และด้านบัญชี ต้นทุนและการเงิน การวิเคราะห์ SWOT ของหน่วยงานธุรกิจวัดไทรปัญหาที่พบ มีรายละเอียดข้อค้นพบ ดังนี้

การลงพื้นที่วัดไทร ครั้งที่ 1

จากการเข้าสำรวจสถานประกอบการชุมชนวัดไทร ครั้งที่ 1 พบว่า มีจุดเด่นหลายอย่าง กล่าวคือ มีพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นแหล่งที่ใช้ปลูกสมุนไพรให้มีความสะดวกในการหาวัตถุดิบเพื่อให้ผู้ประกอบการมีกำลังการผลิตสามารถขยายการผลิตเพิ่มขึ้นได้สินค้าที่ผลิตมีความหลากหลายและเป็นการใช้สมุนไพรในชุมชน มีการซื้อจากลูกค้ากลุ่มเดิม ซึ่งกิจการยังมีโอกาสเจริญเติบโตอีกมาก

คณะวิจัยจึงได้ทำการสรุปคำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากิจการดังนี้

1. จัดทำแผนการตลาดขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดจ้างที่ปรึกษาด้านการตลาดมาดำเนินการทำแผนการตลาดเพื่อให้มีทิศทาง และมีเป้าหมายในการหาลูกค้าที่ชัดเจน ทำให้ปริมาณลูกค้าเพิ่มขึ้นมีรายได้มากขึ้น
2. จัดทำสื่อออนไลน์ขึ้นมาโดยจัดจ้างผู้ชำนาญการด้านสื่อออนไลน์มาดำเนินการทำสื่อออนไลน์ทำให้มีตัวช่วยในการทำตลาดเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณลูกค้า
3. จัดให้มีการทำบัญชีแบบมาตรฐาน โดยจัดหาผู้ชำนาญการบัญชีมาให้คำปรึกษาทำให้มีความชัดเจน และตรวจสอบได้ตามหลักบัญชี

ซึ่งหากผู้ประกอบการจัดลำดับความสำคัญตามคำแนะนำข้างต้น และปฏิบัติให้เกิดผลแล้ว คาดว่าจะส่งผลให้กิจการมีปริมาณลูกค้าเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นผลให้สินค้ามีตลาดสำหรับขยายฐานลูกค้า มีทิศทางในการหาลูกค้าที่ชัดเจน และมีตัวช่วยในการทำตลาดเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณลูกค้า

การลงพื้นที่วัดไทร ครั้งที่ 2

จากการลงพื้นที่ชุมชนวัดไทรครั้งที่ 2 คณะวิจัยได้พบว่าทางชุมชนวัดไทรมีการจัดกิจกรรมด้านการแบ่งปันความรู้ภายในชุมชนในลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาษาอังกฤษ การทำสบู่ รวมไปถึงผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มต่างๆ ช่องทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจะประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ใน Facebook pages: วัดไทรบางโคล่ และผ่านช่องทางการบอกต่อกันปากต่อปากในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางวัดจัดขึ้น ในมุมมองของตัวผลิตภัณฑ์ที่มีการสร้างรายได้ ทางกลุ่มชุมชนวัดไทรได้มีการจัดทำตัวผลิตภัณฑ์ที่มีเป้าหมายเพื่อจำหน่ายเพื่อเป็นของชำร่วยและของที่ระลึก ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์สบู่ ซึ่งมี 5 สูตร ได้แก่ ขมิ้นชัน ว่านหางจระเข้ มะเฟือง ทานาคา และกาแฟ ซึ่งทางชุมชนวัดไทรมีความต้องการที่จะพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจขึ้น ทางผู้วิจัยจึงได้จัดทำรูปแบบของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้ารูปแบบใหม่ไปนำเสนอ นอกจากนี้

คณะวิจัยยังได้เสนอแนวทางที่จะใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาในการวางแผนการดำเนินโครงการเป็น ประเด็นๆ ได้แก่ 1) ควรมีการจัดทำแผนการตลาดขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดจ้างที่ปรึกษาด้าน การตลาดมาดำเนินการจัดทำแผนการตลาดเพื่อให้มีทิศทางและมีเป้าหมายในการหาลูกค้าที่ชัดเจน 2) ควรมี การจัดทำบรรจุภัณฑ์ใหม่ เพื่อขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชน 3) ควรจัดทำสื่อออนไลน์ขึ้นมาโดยจัดจ้างผู้ชำนาญการด้านสื่อออนไลน์มาดำเนินการทำ สื่อ ออนไลน์ให้มีตัวช่วยในการทำตลาดเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณลูกค้า และ 4) ควรจัดให้มีการทำบัญชีแบบ มาตรฐาน โดยจัดหาผู้ชำนาญการบัญชีมาให้คำปรึกษาทำให้มีความชัดเจน และตรวจสอบได้ตามหลักบัญชี

สรุปสิ่งที่ทางคณะวิจัยได้นำข้อมูลสภาพทั่วไปและความต้องการของชุมชนวัดไทรมาประชุมหารือ และพัฒนา ได้แก่

- 1) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์สบู่ของวัดไทร โดยมีรายละเอียด ดังนี้
ก่อนการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์สบู่ของชุมชนวัดไทรเน้นที่การสร้างตัวผลิตภัณฑ์ก็คือตัวสบู่ ให้มีรูปร่างลักษณะและสีสัน หลากหลายเพื่อให้ลูกค้าประทับใจในรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เพื่อพบเห็น โดยยังไม่มีมีการตั้งชื่อตราสินค้า และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ชัดเจน ดังรูปประกอบ

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดไทรก่อนการพัฒนา

หลังการพัฒนา

ภายหลังจากที่คณะวิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากการประชุมกับคณะกรรมการตัวแทนชุมชนวัดไทร และได้นำมาปรับปรุงทำให้ได้รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่นำเสนอถึงภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์รักษ์โลกผ่านวัสดุ ที่มีลักษณะของกระดาษสีน้ำตาล นอกจากนี้ทางคณะวิจัยยังได้ออกแบบตราสินค้าที่สะท้อนถึงเรื่องราวที่มา ของตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งตราสินค้าที่ได้รับการออกแบบขึ้นจากทางคณะวิจัยทางชุมชนวัดไทรได้นำไปใช้กับ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ด้วยภายใต้ตราสินค้าชื่อ “Watsai” เช่น สบู่ น้ำอบสมุนไพร แชมพูและครีมนวดผสมสมุนไพร พิมเสนน้ำ ยาต้ม ยาหม่อง สเปรย์ล้างมือ ดังรูป

ภาพที่ 2 ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของชุมชนวัดไทรในครั้งที่ 2 พบว่า ทางชุมชนวัดไทรนำโดยชมรมพิทักษ์วัดไทรมีแนวคิดที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชนวัดไทรให้มีลักษณะของความเป็นวิสาหกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับการถ่ายทอดกันภายในชุมชนจากผู้รู้ที่ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จากนั้นจึงพัฒนาขึ้นเป็นผลิตภัณฑ์ โดยในระยะเริ่มแรกจะมีผลิตภัณฑ์ในกลุ่มของผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น สบู่ น้ำอบ แชมพู ครีมนวดผม พิมเสนน้ำ ยาต้ม ยาหม่อง และสเปรย์ล้างมือ เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่ทางคณะวิจัยได้ให้การช่วยเหลือในเบื้องต้น ได้แก่ การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับใช้ในการจำหน่ายในนามของ “Watsai” ซึ่งทางชุมชนวัดไทรได้นำไปใช้กับผลิตภัณฑ์ตัวอื่นๆ ชุมชนด้วย นอกจากนี้คนในชุมชนยังได้พัฒนาช่องทางที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การจัดการอบรมในหัวข้อต่างๆ ผ่าน Facebook pages: วัดไทรบางโคล่ มาเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายอีกด้วย อย่างไรก็ตามคณะวิจัยยังพบเห็นประเด็นที่ทางชุมชนและคณะวิจัยเห็นพ้องกันในเรื่องที่ควรได้รับการพัฒนา คือ มิติด้านการตลาดและการขายที่ควรมีการส่งเสริมเรื่องของการใช้สื่อ social media เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดเบื้องต้นและมีข้อเสนอให้มีการปรับปรุงตราสินค้าให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าในวงกว้างมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในประเด็นข้อค้นพบนี้ คณะวิจัยยังพบว่าคณะกรรมการในชุมชนวัดไทรบางส่วนยังมีอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ไม่สามารถเข้าใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ และพื้นฐานความรู้ของแต่ละบุคคลที่ค่อนข้างมีความแตกต่างกันสูง โดยเฉพาะในเรื่องของความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี

2. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม และผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากการลงศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมและผลิตภัณฑ์ใหม่ให้กับชุมชนวัดไทรเพื่อสร้างรายได้ คณะวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสนอให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการที่จะสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความหลากหลาย และสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งทางคณะวิจัยได้จัดโครงการส่งเสริมทักษะ

อาชีพให้กับคนในชุมชน โดยใช้พื้นที่ของโรงเรียนวัดไทรเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรม โดยมีรายละเอียดของการจัดกิจกรรม ดังนี้

ชื่อกิจกรรม โครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์
วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาให้เพื่อให้คนในชุมชนวัดไทรมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
พื้นที่การจัดกิจกรรม ภายในโรงเรียนวัดไทร

กลุ่มเป้าหมาย คนในชุมชนวัดไทร (นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และคนในพื้นที่ชุมชนวัดไทร)

รูปแบบกิจกรรม จัดกิจกรรมสอนทักษะอาชีพเพื่อใช้เป็นเสริมสร้างความรู้และทักษะสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยดุสิตธานีและโรงเรียนวัดไทร

ผลจากการประชุมเพื่อศึกษาความต้องการด้านผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาขึ้น ทั้งจากตัวแทนชุมชนโรงเรียน และวัดไทร พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเสนอสิ่งที่ผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาขึ้นให้มีความเชื่อมโยงระหว่างส่วนงานต่างๆ ในชุมชน ซึ่งผลจากการประชุมทางคณะวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำประเด็นที่สรุปจากที่ประชุมมากำหนดเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน ดังนี้

ข้อสรุปจากที่ประชุม	ตัวผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนา
1. ผลิตภัณฑ์สามารถทำได้ง่าย 2. ผลิตภัณฑ์ที่สามารถวางจำหน่ายให้เหมาะสมกิจกรรมในชุมชน เช่น การปฏิบัติธรรมวันอาทิตย์ 3. เป็นขนมไทย รับประทานได้ง่าย และยังสามารถหารับประทานได้ในปัจจุบัน	ขนมชั้นกุหลาบ
1. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน 2. ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตให้มีต้นทุนที่ไม่สูงกว่าท้องตลาด 3. ผลิตภัณฑ์ใช้อุปกรณ์ไม่มาก หรือเป็นอุปกรณ์ที่มีในครัวเรือน 4. ผลิตภัณฑ์มีความดึงดูดใจกับกลุ่มเยาวชน	เครปเย็น
1. ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจะสามารถจำหน่ายได้ในโอกาสต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ภายในวัด หรือโรงเรียน 2. ตัววัตถุดิบสามารถหาได้ง่าย 3. ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตได้ในครัวเรือนในปริมาณที่มาก	พุดดิ้งมะพร้าวอ่อน
1. ตัวผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ได้จริงในชุมชน 2. ตัวผลิตภัณฑ์สามารถทดแทนการสั่งซื้อจากภายนอก 3. ตัวผลิตภัณฑ์สามารถที่จะพัฒนาขึ้นมาได้ง่าย สามารถทำได้ในครัวเรือนและทุกช่วงอายุ 4. คนในชุมชนสามารถถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้เองภายในชุมชน	พวงหรีดดอกไม้กระดาษเย้น

ข้อสรุปจากที่ประชุม	ตัวผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนา
1. ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจะสามารถจำหน่ายได้ในโอกาสต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ภายในวัด หรือโรงเรียน 2. ตัววัตถุดิบสามารถหาได้ง่าย 3. ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตได้ในครัวเรือนในปริมาณที่มาก	- พานาคอตต้า - พุดดิ้งโอวัลติน

ภายหลังจากการจัดโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้กับคนในชุมชนวัดไทร และพื้นที่ใกล้เคียง (นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และคนในพื้นที่ชุมชนวัดไทร) คณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้การเก็บข้อมูลจากคนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเลือกแบบเจาะจงคือเก็บข้อมูลจากตัวอย่างทุกหน่วยที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 84 คน โดยมีข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ (จำนวน 6 วัน)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	26	31
หญิง	58	69
อายุ		
15-25 ปี	13	15.5
26-35 ปี	22	26.2
36-45 ปี	10	11.9
45-55 ปี	24	28.6
มากกว่า 55 ปีขึ้นไป	15	17.9
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา	18	21.4
ปวช. ปวส.	20	23.8
ปริญญาตรี	38	45.2
ปริญญาโท	4	4.8
ปริญญาเอก	4	4.8
อาชีพ		
นักเรียน, นักศึกษา	15	17.9

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	24	28.6
พนักงานบริษัทเอกชน	16	19
ข้าราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจ	16	19
รับจ้าง	6	7.1
อื่นๆ	7	8.3
รายได้		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	22	26.2
10,001-20,000 บาท	24	28.6
20,001-30,000 บาท	20	23.8
30,001 บาท ขึ้นไป	18	21.4
รวม	84	100

ตารางที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์

ด้านของความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
ด้านกระบวนการหรือขั้นตอน	4.22	0.58	มากที่สุด
การประสานงานของนักศึกษากับหน่วยงาน	4.26	0.78	มากที่สุด
การประชาสัมพันธ์	4.17	0.82	มาก
รูปแบบของกิจกรรม	4.21	0.79	มากที่สุด
การประเมินผลของผู้เข้าร่วมโครงการ	4.23	0.73	มากที่สุด
ด้านผู้ให้ความรู้	4.30	0.55	มากที่สุด
มีวิธีในการถ่ายทอดความรู้ที่ชัดเจน	4.17	0.82	มาก
ใช้ภาษาที่เหมาะสม/เข้าใจง่าย	4.27	0.81	มากที่สุด
อธิบายเนื้อหาได้อย่างครบถ้วน	4.25	0.88	มากที่สุด
กิจกรรมการถ่ายทอดของผู้ให้ความรู้	4.48	0.67	มากที่สุด
จัดเอกสารประกอบการสอนได้อย่างเหมาะสม	4.26	0.75	มากที่สุด
ตอบข้อซักถาม/ข้อสงสัยได้อย่างชัดเจน	4.38	0.71	มากที่สุด
ด้านสถานที่/ระยะเวลา	4.35	0.60	มากที่สุด
สถานที่ในการจัดโครงการมีความเหมาะสม	4.35	0.72	มากที่สุด
อุปกรณ์ในการจัดโครงการมีความเหมาะสม	4.42	0.71	มากที่สุด
ระยะเวลาในการสอนมีความเหมาะสม	4.29	0.70	มากที่สุด

ด้านของความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.48	0.49	มากที่สุด
ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปประยุกต์ใช้ได้	4.51	0.61	มากที่สุด
ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปต่อยอดได้	4.51	0.65	มากที่สุด
ความรู้ที่ได้ตรงกับความต้องการของชุมชนหรือหน่วยงาน	4.48	0.63	มากที่สุด
กิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น	4.43	0.75	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	4.34	0.46	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจมากที่สุด คือด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือด้านสถานที่และระยะเวลา ($\bar{X} = 4.35$) และด้านผู้ให้ความรู้ ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

สรุปผลการดำเนินโครงการ

1. คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และได้พัฒนาทักษะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ โดยประเมินได้จากการทดลองวางขายช่องทางต่างๆ เช่น สหกรณ์โรงเรียน, กลุ่ม Line ชุมชน
2. ผลตอบรับจากการเข้าร่วมกิจกรรม คนในชุมชนมีข้อเสนอว่า หากเป็นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มอาหารที่สามารถทำได้ง่าย ในอุปกรณ์ง่าย จะง่ายต่อการเรียนรู้และนำไปใช้ในการสร้างรายได้
3. เสนอให้มีการเพิ่มในประเด็นของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การออกแบบจานอาหาร เป็นต้น
4. เสนอให้มีการอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการเงิน เช่น การคำนวณต้นทุน การตั้งราคาสินค้า บัญชีครัวเรือน บัญชีชุมชน เป็นต้น
5. จำนวนคนในชุมชนที่มาร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ ควรมีการจำกัดให้อยู่ปริมาณที่เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ เช่น การใช้พื้นที่ ความพอเพียงของอุปกรณ์
6. เสนอให้มีการกำหนดคุณลักษณะเบื้องต้นของคนในชุมชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการไม่ระบุจำนวนหรือคุณสมบัติผู้เรียนให้ชัดเจน ส่งผลให้ถ่ายทอดเป็นไปได้อย่างลำบาก และการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการฝึกฝนไม่ครอบคลุมกับผู้เรียนทุกคน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ต้องสำรองเงินงบประมาณในการทำกิจกรรมล่วงหน้า
2. เวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างจำกัดเนื่องจากเป็นเด็กเล็กต้องกลับตรงตามเวลาที่ผู้ปกครองมารับ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการครั้งต่อไป

1. อยากให้มีกิจกรรมดีๆ แบบนี้ต่อไป
2. ในการสอนทำเมนูครั้งถัดไป ทางโรงเรียนขอให้สอนเมนูที่เป็นของว่างต่างๆ เพื่อใช้ในการรับรองแขกของโรงเรียนของเบรคในการประชุม และสามารถจัดจำหน่ายได้ด้วย

นอกจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้กับคนในชุมชนวัดไทร และพื้นที่ใกล้เคียง (นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และคนในพื้นที่ชุมชนวัดไทร) เพื่อการส่งมอบความรู้ที่ยั่งยืนให้กับชุมชนวัดไทร ทางคณะผู้วิจัยได้ประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยดุสิตธานี ชมรมพิทักษ์วัดไทร และวัดไทร พระราม 3 ได้สร้างช่องทางสำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับคนในชุมชน รวมถึงสาธารณชนได้เข้าถึงองค์ความรู้ที่สามารถนำไปต่อยอดและสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว สอดรับกับช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงคลิปวิดีโอผ่านช่องทาง Facebook page “วัดไทรบางโคล่”

- 2) จัดทำเนื้อหาสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการประกอบอาหารที่มีความง่าย สามารถนำไปประยุกต์ในการทำผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ ลงใน YouTube channel: DTC Media ซึ่งประกอบไปด้วยเมนูต่างๆ จำนวน 14 เมนู ดังนี้ 1) กระเพราหมูสับ 2) เครปเค้กเย็น 3) ทาร์ตหม้อแกง 4) cup cake 5) แชนวิชโบราณ 6) ม็อกเทล 7) วุ้นแพนซี 8) วุ้นกะทิกล้วย 9) บัวลอย 10) ครองแครงกะทิ 11) เปาะเปี๊ยะทอด 12) ถูทอง 13) ยำใหญ่ 14) ลูกชุบ

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานของชมรมพิทักษ์วัดไทรจากการสัมภาษณ์ตัวแทนคนในชุมชนวัดไทร พระราม 3 ถึงแนวทางที่ทางวัดไทรต้องการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ พบว่า สิ่งที่ควรได้รับการพัฒนา คือ มิติด้านการตลาดและการขายที่ควรมีการส่งเสริมเรื่องของการใช้สื่อ social media เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดเบื้องต้นและมีข้อเสนอให้มีการปรับปรุงตราสินค้าให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าในวงกว้างมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กรมการพัฒนาชุมชน (2559) ที่ระบุถึงหลักฐานสำคัญของแนวคิดการพัฒนาชุมชนว่าควรพัฒนาองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง และบุคลากรมีอุดมการณ์ในงานพัฒนาชุมชนและเชี่ยวชาญในการทำงานเชิงบูรณาการเพื่อสามารถพัฒนาสิ่งเกิดความต้องการของชุมชนจริงๆ และสร้างมูลค่าให้กับชุมชนจนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. จากผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม และผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนที่พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมเสนอให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการที่จะสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความหลากหลาย และสร้างมูลค่าเพิ่มได้ สอดคล้อง United Nations (2009) ที่ระบุว่าดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นอกจากจะให้ความสำคัญในเชิงปริมาณ เช่น เน้นรายได้หรือผลผลิต ยังต้องมีไปด้วยการมีชีวิตที่ยืนยาว ความรู้ และมาตรฐานความเป็นอยู่ และยังสอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน (2559) ระบุว่า หลักการสำคัญของการพัฒนาชุมชนจะเริ่มต้นจากการศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (stakeholder) ของชุมชน จากนั้นจึงนำมากำหนดแผนการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานของชมรมพิทักษ์วัดไทร และแนวทางในการพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมและผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนวัดไทรให้สามารถสร้างรายได้ในระดับที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ทางคณะวิจัยมีข้อเสนอให้ชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะของการรวมกลุ่มคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเพื่อนันทนาการ การสอนหนังสือ การบำเพ็ญประโยชน์อาจจะนำแนวทางของการศึกษาค้นคว้า ไปปรับใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ทำอยู่แล้ว หรือพัฒนากิจกรรมใหม่เพื่อให้สามารถหารายได้สำหรับพึ่งตนเองในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผลตอบรับของการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมทักษะวิชาชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มของทักษะที่สามารถก่อให้เกิดรายได้หรือนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับและให้ความสนใจที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่อาจจะไม่ใช่กลุ่มเฉพาะทางด้านอาหารเช่นในการศึกษานี้ อาจจะ

จัดรูปแบบโครงการถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงานตลอดเส้นทางไปจนถึงผลลัพธ์ขั้นการก่อนรายได้หรือมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะชุมชนวัดไทร พระราม 3 เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจะนำข้อค้นพบหรือแนวทางไปปรับใช้กับชุมชนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนเล็กๆ ที่มีอยู่มากมายในเขตเมืองดังเช่นชุมชนวัดไทร

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนวัดไทรให้เป็นวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้” ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

เอกสารอ้างอิง

- Community Enterprise Promotion Act, B.E. 2548. (2005). *Government Gazette* 122 (Part 6 A), 319-327.
- Community Development Department. (2016). *Strategic Plan of the Department of Community Development 2017-2021*. Bangkok: Planning Division, Department of Community Development.
- Office for Accreditation and Quality Assessment. (2007). *Higher Education External Quality Assessment Manual*. Bangkok: QUALITY THAI TRADING CO., LTD.
- Office of the Council of State. (2005). *Announcement of the Community Enterprise Promotion Board Regarding the qualifications and criteria of community enterprises*. [Online]: Retrieving from: <https://www2.moac.go.th/download/pos%207607.pdf>
- Phattaraphanpee, T. (2021). *The development of community occupation groups model to community-based tourism in Tumbol Bangpla Bangplee district Samutprakarn province*. Research Report received a Fiscal Budget of Thailand Science Research and Innovation (TSRI) Year 2020.
- Sangayotin, S (2020). *Potential Development of Community Enterprises in the Southern Border Provinces to enhance competitiveness*. Report of Graduate School of Commerce (GSC), Burapha University.

United Nations. (2009). Quality of Life in the ESCAP Region. Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.

Volunteer Bank. (2010). *Wat Sai Protection Club: Volunteer time*. Retrieved from: <https://www.jitarsabank.com/organisations/profile/349>

Watsai. (2014). *Message from the hearts of the people of Wat Sai*. Retrieved from: http://www.webwat.in.th/_files_school/10310350/data/10310350_1_20140717-083501.pdf

Chayawat Kiatkamonmarn
Lecturer, Department of Business administration,
Dusit Thani College

Surakiat Tadawattanawit
Lecturer, Department of Business administration,
Dusit Thani College